

Landskap: Skåne Upptecknat av: Walter Welin
 Härad: Järrestad Adress:
 Socken: SIMRISHAMN Berättat av: Direktör Carl Johansson
 Uppteckningsår: 1941 Född år 1872 i Malmö Caroli

Adress: Kv. Sanningen 6, Simrishamn Födelsedag: 19/9

Hotell Svea.	s. 1.
Julen.	s. 2.
Nyår.	s. 2.
Pingst	s. 2.
Midsommar.	s. 2.
Skogspartier	s. 2.
Majstång.	s. 2.
Marknaderna.	s. 2.
Nöjesliv vid marknaderna.	s. 3.
Stjärngossar.	s. 3.
Mårten.	a. 3.
Ljusinbrinningsfesten.	s. 3.
Hantverkarnas fester.	s. 3.
Julgillen i köpmansgårdarna.	s. 4.
Skogspartier.	s. 4.
Slå katten ur tunnan.	s. 4.
Pickning av ägg.	s. 4.
1:a maj.	s. 4.

Järnvägens styrelsemiddar.	s. 4.
Namnsdagar och födelsedagar.	s. 5.
Brännvin.	s. 5.
Bröllop.	s. 5.
Postdiligenserna.	s. 5.
Spritförsäljare.	s. 5.
Bak.	s. 6.
Bryggerier.	s. 6.
Svagdricka.	s. 6.
Blå lacket - en punschsort.	s. 6.
"Klämman," och "Begravningen" - krogar.	s. 7.
Stenkakor.	s. 8.
Kumjanskringlor.	s. 8.
Importering av fläsk och kaffe.	s. 8.
Skansen.	s. 8.

ACC. N.R.

No. 7628 : 1

Landskap: Skåne Upptecknat av: Walter Welin
 Härad: Järrestad Adress:
 Socken: Simrishamn Berättat av: Carl Johansson
 Uppteckningsår: 1941 Född år i

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

SVEA.

-Jag hade Svea i många år, och där förekom en hel del fester. Jag kom hit när jag var tio år gammal. På Gamla Svea förekom en obligatorisk bal, den s.k. barnbalen. Den ägde rum 13-dagen men var aldrig förknippad med någon välgörenhet. Då mötte nästan hela staden upp med barn och blomma. Då samlades de mangrant på Svea. Denna bal har varit i de trettio år som jag varit direktör för Svea, och före mig hade min far Svea, och dessa baler förekom också då. Far kom till Svea 1878 och dog för 24 år sedan. På fars tid gick balerna alltid av stapeln a n n a n d a g j u l, och då var det sta'ns bourgeoisiesom kom tillsammans och även en massa från godsens och de större lantbruken. Simrishamn var ju förr i tiden en stor exportstad för spannmål och bönderna körde in med sina stora foror och lossade sin säd hos L.J. Björkegren & Co. och hos Bengtsson. På den tiden skeppades det ut mycket h a v r e till England. På den tiden var här också gamla patricierfamiljer såsom S.A. Bengtsson, Adolf Thulin & Son, Gustaf Malmgren, Sjögrens Eftertr., vilka handlade inte bara med spannmål utan också med järn och kol. På den tiden fungerade ännu den gamla hamnen. Vid barnbalerna mötte alla familjerna upp med glyttarna. Mellan 6-9 dansade barnen. Se'n var det supe, och dansen trädde till 2-3 på natten. De yngre hämtades hem kl. 9. Det var hotellet själv som arrangerade dessa baler. Deltagarna beställde bord innan. Vi serverade supé i två omgångar, så där var sannerligen stor tillströmning. Numera ha dessa baler fått vika för lördags- och söndagsdansen. Men den traditionella 13-dagsbalen håller vid än i dag. Den förekommer fortfarande borta hos Direktör Nilsson, den nuvarande ägaren av Svea. Några andra baler än denna förekom inte i Simrishamn förr i tiden. Vi hade aldrig någon bal vid fastan eller någon annan gång. Det var på själva trettondagen som årets största fest gick av stapeln.

Skriv endast på denna sida!

ACC. NR.

M 7628:2

Landskap: Skåne Upptecknat av: Walter Welin
 Härad: Järrestad Adress:
 Socken:- Simrishamn Berättat av: Carl Johansson
 Uppteckningsår: 1941 Född år i

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Ungdomen var helt annorlunda lagd förr. Ungdomen slöt sig ibland samman och arrangerade en privat dansafton på Svea. Hotellet skaffade då någon violinist åt de danslystna. Vi hade egen musikkår som leddes av barberare Persson. Det var en orkester på hela sju man. Persson lärde upp unga människor, som hade musiköra och talang, och orkestern fick understöd av Sparbanken mot det att de gav några friluftskonserter på sommaren. Han spelade på 13-dagsbalerna under många år. Persson var en stor humorist och historieberättare. Någon nyårsinvakning förekom aldrig på Svea. Under barberare Perssons tid blåste de in julen varje år från Rådhuset, och likaså det nya året. Persson dog för ett tiotal år sedan. Bieth, modeaffären, innehaves av två systrar, som äro döttrar till barberare Persson. De ha tagit sig namnet Bieth. Persson var en mycket stor sällskapsmänniska. Han hade i många års tid skogsnöje, som han arrenderade. 2 dag pingst och vid midsommar hade han arrenderat Gislövs Stjärna, och då var där dans ute. Vid midsommar och pingst tog folk ut på skogspartier till Gislövs Stjärna. De roade sig då så gott de kunde och så var där dans. De hade t. o. m. majstång där ute. Eljest har det varit rätt så tunnsått med majstänger här i Simrishamn. På semare åren ha de haft på Gjuteribacken, som förr användes till kreatursplats under de gamla marknaderna. Barn och vuxna samlades där upp till ett hundratal, och så fick de fatta en dragspelsmusikant, som kunde spela vals och polka för dem.

Marknaderna

hölls i juni och oktober. Vid de stora marknaderna kom mycket folk från landsbygden och de hade sina alster och livsmedelsprodukter med sig. De sålde sina ägg, sin ost etc. Fororna kunde räknas ända från Gamla Bommen och ett gott stycke ner i staden. På gjuteriplatsen torgfördes kor, vilka dels såldes mot kontanter, dels också byttes bort mot andra lämpliga djur. Här var en stor

Skriv endast på denna sida!

ACC. NR.

M. 7623:3

Landskap: Skåne Upptecknat av: Walter Welin
 Härad: Järrestad Adress:
 Socken: Simrishamn Berättat av: Carl Johansson
 Uppteckningsår: 1941 Född år i

LUNDS UNIV.
 FOLKMINNES-
 ARKIV

invasion av danska hästhandlare. De kom kvällen före kl. halv nio och de tog i regel in på Svea hos mig. De kunde vara en 10-12 stycken ibland, och det var folk som köpte mycket hästar för export. Hästarna skulle vara fina, ty de köpte också vagnshästar åt de danska godsägarna. De låg över natten hos mig, och vi fick alltid order att väcka dem redan halv tre eller fyra på morgonen. Då skulle de upp och göra sina affärer. Detta hände strax då järnvägen var tillkommen, 1882.

I juli kom en stor invasion av danskar som skulle resa till Kivik för att köpa hästar även där. Hästarna såldes sedan som vagns- och lyxhästar.

Nöjesliv vid marknaderna:

-Någon ambuleraende cirkus eller skjutbana eller karusell gästade staden när det var marknad, men det var också allt. Marknaderna i Simrishamn voro typiska v a r u marknader. De resande artisterna stannade bara över själva marknadsdagen. De tog sedan ner sitt grej och for till nästa marknad i Tomelilla eller Smedstorp.

✓ Stjärngossar känner jag inte alls till. Några sådana har jag inte sett till.

✓ Mårten firades i n t e på hotellet med någon gäsfest. Det var mera i hemmen. Familjer bjöd varandra, men vi serverade gäs och svartsoffa på hotellet, men det var för dem som ville äta helt privat. Inga gillen eller korporationer kom och åt gäsmiddagar hos oss.

Ljusinbringningsfesten känner jag inte alls till.

Hantverkarnas fester: en och annan gång kom hantverkarna till Svea och hade en fest, men det var inga sammankomster på någon b e s t ä m d dag; men det var vanligtvis under julhelgen som dessa fester ordnades. På sommaren slöt de sig ibland också samman och arrangerade en utfärd.

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R.

M 7628 : 4

Landskap: Skåne Upptecknat av: Walter Welin
 Härad: Järrestad Adress:
 Socken: Simrishamn Berättat av: Carl Johansson
 Uppteckningsår: 1941 Född år i

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Julgillen i köpmansgårdarna:

I gamla tider när bourgeoisie och noblessen var talrikare än nu var det en given regel att de i de större köpmansfamiljerna hade stora julkalas. De voro bjudna dit på supé, kaffe och avec. Och så var det dans för ungdomen till sent på natten. De kördes hem med häst och vagn. På sommaren samlade köpmanshusen ungdomen och bjöd dem ut på skogspartier, där de roade sig med lekar. Så dansades det, och så for de hem på kvällen. Det kunde vara L.C. Lundströms, en mycket stor affär i engros med kaffe, socker etc., det kunde vara Björkegrens eller Bengtssons. De turades om. En sommar gjorde Björkegrens det, en annan sommar gjorde Bengtssons det. Vidare kunde ungdomen slå sig samman och hyra en skjuts och själva ge sig ut i naturen. Den störste järnhandlaren, Samuelsson, arrangerade också ofta skogspartier och julkalas. Det var givetvis endast familjerna som umgicks som bjöds, Inte alla kunder bjöds. Det hade blivit för många. Dessa fester hade inte alls någon beröring med kundkretsen.

✓ Slå katten ur tunnan: Det har varit helt främmat för Simrishamn. Det är en sak som jag inte alls känner till.

✓ Pickning av ägg förekom och förekommer alltjämt. Den seden har mycket gamla anor. De stod nere vid hamnen påskdagsmorgonen och pickade sina ägg.

✓ L:a maj firades mera enskilt. De tog en sexa och drack sin toddy. Ibland kunde de komma i små grupper om 3-4 stycken, ibland 5-6, och så gick de ut och förnöjde sig.

Järnvägens styrelsemiddagar: På Gamla Svea ha vi haft mycket fint folk som gäster, inte minst då Malmö-Simrishamnsjärnvägen hade sina bolagsstämmor. De körde då med extratåg från Malmö och höll mitt för Svea, och så åt gästerna sin middag. Ibland var det 4-5 boggiévagnar. Efter middagen bar det iväg hem igen till Malmö. Där var Dr Herslow, Hagermann, borgmästare Skytte, Faxe m.fl. Jag har serverat många framstående män och dignitärer.

Skriv endast på denna sida!

ACC. NR.

No 7628:5

Landskap: Skåne Upptecknat av: Walter Welin
 Härad: Järrestad Adress: _____
 Socken: Simrishamn Berättat av: Carl Johansson
 Uppteckningsår: 1941 Född år _____ i _____

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Kungliga gäster hade jag dock aldrig några. De ha aldrig besökt Simrishamn. Eljest har jag haft både biskopar och generaldirektörer, t. ex. Pegner och departementschefer. Det förekom aldrig att folk firade vare sig namnsdags- eller födelsedagsfester på Svea. Det var mest i hemmen. Dyliska högtidsdagar firades med vanliga gillan. Gästerna voro välkomna på en smörgås och sedan serverades kaffe och avec. Någon gång vid 50 och 60-årsdagar uppvaktades med musik av barberaren. Han var mycket tjänstvillig i det avseendet.

Brännvin: I gamla tider - i min ungdom - var här inga butiker utan att det såldes brännvin. Man kunde gå in och köpa sig en kanna brännvin var som helst ända från sjön och upp till Bommen. De började affärstiden kl. 6 på morgonen och höll på till 9-10 på kvällen.

Bröllop firades på hotellet. Jag har avverkat många bröllop på Svea. Bruden hade alltid helt vit klänning så länge jag kan minnas, aldrig svart.

Postdiligenserna: Jag minns när det gick postdiligens från Simrishamn till Svenstorp på linjen Ystad-Eslöv. Alla resande kom då med denna postdiligens. I allmänhet färdades de eljest med häst och vagn.

Spritförsäljare: Särskilt inom sprit- och vinbranschen reste många merkantila ombud. Här fanns en hel del gästgivargårdar, och de fick lov att sälja sprit också, t. ex. Rörums gästgivar-gård och Hamnehögs gästgivar-gård. Spriten serverade vi alltid i glas. Vi använde aldrig drickakrus till öl utom en gång om året, då det var gesällpromotion. Då bjöds alla de församlade på öl. Bieret skulle drickas ur lenkrus, varvid även de unga gesällerna som skulle kora fick dricka med, varefter de fick sin vandringsstav. Detta var gesällpromotioner. Dessa krus togs ned till hotellet av Hantverksföreningens vaktmästare. När pro-

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R.

M 7628:6

Landskap: Skåne Upptecknat av: Walter Welin
 Härad: Järrestad Adress:
 -Soeken: S i m r i s h a m n Berättat av: Carl Johansson
 Uppteckningsår: 1941 Född år i

LUNDS UNIV.
 FOLKMINNES-
 ARKIV

motionen var över, skulle de ha supé med varmrätt samt kaffe. Många gånger bjöd Hantverksföreningen ur egen kassa, men många gånger betalade medlemmarna var för sig. Stora salen pryddes då med hantverkarnas vapensköldar samt en stor flaggdekoration i fonden.

Bak:

-Vi fick bröd från bagarna. Den enda gången som vi bakade var vid jul. Här var skickliga bagare såsom Lövgren och Jönsson. Den senare bedrev bageri i förening med åkeri. Dessutom var här ju Ljunggren. Dessa voro både grov- och finbagare.

Bryggerier:

-Bjarsjö hade eget bryggeri. Nu har Staten det till spannmålsmagasin. Bjarsjö bryggde mycket fin porter, som t.o.m. konkurrerade med Carnegies porter. På mitt hotell serverade vi även Malmö- och stadöl fast i mindre omfattning.

Svagdricka:

-I äldsta tid var här en som hette Holmberg, som drucknade under badning. Han bryggde utmärkt svagdricka. Nu finns endast Persson som har svagdricksbryggeri och som även tillverkar läskedrycker.

Blå Lacket var en punschsort som bryggdes av Carl Petter Sjögrens Eftertr. Det var på den gamla goda tiden. Ovanför porten till Oscar Nilssons Järnaffär låg en speceriaffär som drevs av Fredrik Sjögren J:or, och den punsch som de tillagade hette "Dicksonpunsch". Thulin & Son/där nu Rosenquist har sin affär/ bryggde också punsch, som kallades "Simrishamnpunsch". C.P. Sjögren förde också "Ballongpunsch". Här i Simrishamn dracks sällan någon annan punsch än äkta simrishamnpunsch. På den tiden hade vi annars också Carlshamnpunsch. 1/2 punsch av Simrishamnsmärkena kostade 1:-/en krona/ men Carlshamnpunscherna kostade en tjugofemöring mera, 1.25. Jag har serverat många halvor punsch för 75 öre också, ty det kom resande från Malmö,

Skriv endast på denna sida!

ACC. NR.

M. 7628 : 7

Landskap: Skåne Upptecknat av: Walter Welin
 Härad: Järrestad Adress:
 Söcken: Simrishamn Berättat av: Carl Johansson
 Uppteckningsår: 1941 Född år i

LUNDS UNIV.
 FOLKMINNES-
 ARKIV

Hälsingborg m.fl. städer vilka sålde punschsorter som voro billigare.

Jag sålde Svea för 5-6 år sedan. Tack vare Direktör Ehrnberg fick staden ett nytt hotell. Jag blev tillfrågad om jag ville göra något åt det, alltså restaurera byggnaderna och utvidga etablissementet, men jag tyckte, att hade jag varit med i trettio år, så kunde det vara nog. När Stadshotellet blev nedlagt, så var det meningen att det skulle bli Stadshus, men så visade det sig att det blev för dyrt.

Här i Simrishamn förekom också en del ölrättigheter och mindre krogar. I en fastighet, som nu äges av Gabriel Lundberg, bodde en gumma "Mustascha" Pettersson, som hade öppen servering av öl och porter. Det hade även änkan efter Holmberg, som drunknade. På Gamla Svea fanns vidare "Klämman". Det var en avdelning som låg inne på gården. Folk kunde där köpa sig en portion mat för 50 öre och då fick de dricka så många supar till som de behagade, men för dem fick de givetvis betala extra. Här var mycket Blekingefiskare som låg här på den tiden, och de smet ofta in på Klämman och fisk sig en bit mat och ett par tre supar. På den tiden öppnade vi Klämman redan kl. 4 /fyra/ på morgonen. Då skulle gubbarna ha sin malörtbesk. En sup kostade 6 à 8 öre, en "lasse" d.v.s. en toddy kostade 25 öre. Maten i Klämman levererades från hotellets kök, så det var prima kost som serverades. Varför stället kallades "Klämman" vet jag inte. Det namnet hade det ända sedan 1878. Den låg i en särskild gammal länga, men nu är Klämmans saga all.

Förutom "Klämman" hade vi en annan sådan krog här i Simrishamn, och det var "Begravningen" som låg i Stadshotellets byggnad och som sköttes av källarmästare Stoltz. Det var en tredje klassens restaurang, som frekventerades av arbetare, hantverkare och folk som kom gåendes landsvägen fram och som ville ha en sup

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R.

M 7628:8

Landskap: Skåne Upptecknat av: Walter Melin
 Härad: Järrestad Adress:
 Socken: Simrishamn Berättat av: Carl Johansson
 Uppteckningsår: 1941 Född år i

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

och en bit mat utan att behöva klä om sig. En halv bier kostade på den tiden 12 öre - nu kostar den 55 öre. Det var skillnad på levnadsomkostnaderna då och nu.

Stenkakor: Vi hade aldrig stenkakor på Svea. Eljest har det i alla tider varit en specialitet för Simrishamn. Vid fastan åt man dessutom särskilda kumjanskringlor/kumminkringlor, som köptes av bagarna.

Bagarna hade vanligtvis vars en gammal gumma, kagekvinna, som gick omkring i husen och sålde kakor och bakverk. De hade en stor armkorg, full med bröd. De sålde ofta nere vid sjön, där särskilt fiskaren voro utmärkta kunder. I botten på korgen låg en ren linneduk och ovanpå kakorna låg också en duk. Dessa gummor voro engagerade av bagarna. De hade sin procent på vad de lyckades sälja. De gick upp till skolgården på rasterna och sålde åt barnen. Kakorna fick de av bagarna. De bakade aldrig själva något bröd utan voro endast återförsäljare. Det var god avsättning åt bagerierna. Vanligtvis sålde de en sats d. v. s. en stor armkorg fylld med kakor och kringlor om dagen.

Förr i tiden när köpmannakåren stod i sitt flor importerades mycket amerikanskt fläsk i tunnor samt kaffe. På den tiden kunde tullkammaren sysselsätta både överuppsyningsman och kammarskrivare. De ha nu tänkt dra in tullkammaren, så att det bara skulle bli tullstation. Lindgren var för den inre bevakningen, Arbin för den yttre. /jfr uppteckning av Lindgren/.

Skansen: vi ha ju som bekant skansar från Magnus Stenbocks tid. När hamnen byggdes, ville de rasera dem, men det satte Antikvitetsakademien stopp för.

Skriv endast på denna sida!